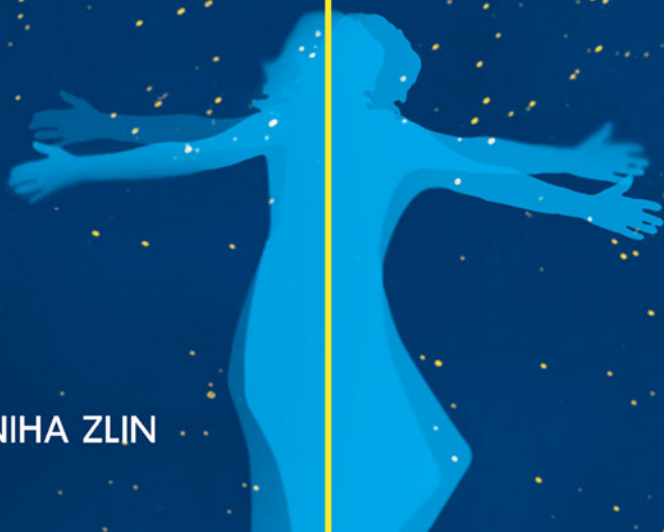

SIMON
MAWER

PROVAZOCODKYNE

FLEET

Simon Mawer

Provazochodkyně

SIMON MAWER

PROVAZODKYNĚ

≡ KNIHA ZLIN

Copyright © Simon Mawer, 2015

Translation © Filip Hanzlík, 2016

ISBN (pdf) 978-80-7473-426-7

Věnováno Emmě, první příslušnici nové generace.

ČÁST PRVNÍ

Setkání s duchem

Na letišti jsem si půjčil auto a vydal jsem se podél severního břehu jezera. Cesta trvala zhruba hodinu. Minul jsem Lausanne a zahnul směrem na Montreux. Před Vevey jsem si příliš pozdě všiml odbočky, musel jsem zajet až do města, abych našel cestu, a nadával jsem si, že jsem v autopůjčovně nepožádal o navigaci. Dívka u přepážky by mi jistě ráda vyhověla – podařilo se jí přesvědčit mě, abych si pořídil zbytečně drahé pojištění a auto s plnou nádrží, což byly položky značně převyšující původní cenu, za kterou jsem si auto pronajal přes internet z Anglie. Další svazek švýcarských franků za navigaci by se v té ceně nejspíš ztratil.

Žena, kterou jsem chtěl navštívit, žila na kopci za Vevey v moderním bytovém komplexu obklopeném dokonalými trávníky. Od úpatí až k vrcholu kopce stoupaly vinné keře seřazené jako vojáci na přehlídce. V údolí se třpytil vzdálený odlesk pomněnkově modrého jezera. Celá scénérie vypadala jako počítačově vytvořený obraz vzniklý v nějaké architektonické kanceláři, byla však naprosto skutečná – tak skutečná, jak jen může být Švýcarsko, ona země žijící z fantazie všech ostatních, ta nejméně skutečná ze všech evropských zemí.

Když jsem stiskl zvonek, slyšel jsem jeho drnění uvnitř bytu, ale kromě toho už žádný další zvuk. Napadlo mě, jestli ho vůbec zaregistrovala. Napadlo mě – té myšlence se člověk nevyhne, když osobě, kterou hodláte navštívit, je osmdesát – jestli je vůbec naživu.

I za ty dva dny od naší poslední e-mailové korespondence se mohlo leccos přihodit.

A pak se otevřely dveře.

V jejích očích se zračilo váhání tak typické u starších lidí ve chvílích, kdy se v mysli s vysokou kadencí otáčejí stránky se záznamy vzpomínek. V jejím případě se stránky otáčely tak rychle, že jejich pohyb bylo sotva možné zaznamenat. „Samuel,“ řekla. „To musí být aspoň padesát let.“

Připravila se. Nauč se svůj příběh z paměti. Dbej na to, aby byl bez mezer. Připrav se tak, abys o svých odpovědích nemusela přemýšlet. Ale nebuď přehnaně přesná. Přílišná přesnost bývá podezřelá. „Padesát jedna,“ odpověděl jsem. Políbili jsme se na obě tváře. Její plet byla hebká a napudrovaná, na dotek připomínala starý plyš.

„Zestárnul jsi,“ řekla a zblízka si mě prohlížela.

„S tím bohužel nic nenadělám.“

Já jsem si repliku ohledně jejího věku odpustil, jakkoli by byla pravdivá: vypadala jako stařena. Neřekl jsem to možná proto, že jsem v její tváři zahlédl odlesk dřívější krásy – mandlové oči, ústa, která si i po všech těch letech uchovala svůdnou křivku, linii čelisti a brady, která v sobě stále měla něco z jejího mládí – ale tu tvář již neodvolatelně zformovalo stárí a bývalá krása přestala být zřejmá, nanejvýš ji bylo možné tušit. Nemůžu popřít, že při vzpomínce na to, co jsem k ní kdysi cítil, mnou projel záchvěv strachu. Dnes z těch citů nezbylo nic. Tedy do chvíle než promluvila. Ten starý známý hlas. Ta samá intonace, kterou se jí nikdy nepodařilo úplně potlačit, občasná nejistota ve slovosledu, která odhalovala její francouzský původ, jakkoli se snažila působit jako anglická dáma.

Prošli jsme předsíní do obývacího pokoje. Z oken bylo vidět na přilehlý trávník a já si uvědomil, že právě tady na mě čekala a viděla, jak přijíždím. Pozorovala

mě celou dobu, než jsem vstoupil dovnitř. Ta chvíle čekání, než otevřela dveře, byla zcela záměrná, stejně tak jako bylo hrané její počáteční váhání nad tím, kdo vlastně jsem. Pořád to zkrátka byla svrchovaná herečka.

„Tak jak se ti vede?“ zeptal jsem se.

„Asi jako každému, kdo má na krku osmdesátku. Co si dáš?“ Při pohledu na servírovací stolek byl výběr jasný: lahev ginu, kyblík s ledem a baterie lahví toniku.

„Je na mě trochu brzy. Jenom kapku. A hodně toniku.“

Zasmála se, jako by to, že chci více toniku, prozrazovalo nějakou mou zábavnou lidskou slabost. Zatímco připravovala drinky, rozhlížel jsem se po pokoji ve snaze nalézt nějaké záchytné body. Bylo jich tam více než dost, jak se dalo předpokládat. Prosklená dřevěná krabička a v ní vyznamenání – *médaille de la Résistance* s reliéfním lotrinským křížem a bronzový *croix de guerre*. A fotografie. Na jedné z nich moji rodiče, drží se za ruce, usmívají se proti světlu, matka s rozčuchanými vlasy a s volnou rukou zdviženou téměř jako na pozdrav, kterou ve skutečnosti zvedá proto, aby ji neoslňoval sluneční svit. Na jiné fotografii je člověk, kterého jsem hned poznal, byť jsem ho nikdy osobně nepotkal – Benoît Bérard, muž, se kterým uskutečnila na podzim roku 1943 výsadek do Francie. Stál před sluncem zalitou kamennou zdí. Fotka nebyla dokonale ostrá, ale přesto na ní byla patrná souhra úsměvu, mužně vyhrnutých rukávů košile a neupravených vlasů. „Myslím, že jsem ho milovala,“ řekla mi jednou zamyšleně, jako by si na to už docela přesně nepamatovala. Vedle jeho fotografie se vyjímal studiový portrét Clémenta Pelletiera, na kterém vypadal hezčí, než ve skutečnosti byl, ale působil poněkud nedůvěryhodně. Nebo jsem v jeho tváři viděl něco, co v ní nebylo, jen kvůli svým vlastním předsudkům?

Když mi podávala skleničku, všiml jsem si jejích rukou a prstů s nateklými klouby připomínajících krabí klepeta. Lehce se třásly. „No každopádně už je to dávno,“ řekla.

Co asi tak myslí tím „to“, říkal jsem si v duchu. Protože prakticky všechno je z dnešního pohledu už dávno – její první setkání s mými rodiči, její první setkání se mnou, ty chvíle, kdy nečekaně a s nebývalou vervou vpadla do našich poklidných domáckých životů. Byla o dvanáct let starší než já, což tehdy znamenalo mnohem více než teď. Když k nám poprvé přišla, má matka navrhla, abych ji oslovoval tetičko Marian, ale ona se té představě vysmála. „To bych si připadala jako nějaká šedesátiletá stará panna.“ Hned od začátku působila zvláštně, tékavé stvoření, jež vstupovalo do mých představ; později se z ní stala neohrožená a zatvrzelá žena, která některé z těch představ naplnila. Byla prvním dospělým, kterého jsem oslovoval křestním jménem, prvním dospělým, který mě respektoval a neshlížel na mě blahosklonně jako na dítě, prvním dospělým, se kterým jsem měl intimní vztah. Bez ohledu na věkový rozdíl mezi námi jsem měl vždy pocit, že spolu vycházíme jako rovný s rovným.

Upíjela gin s tonikem a prohlížela si mě s jistým soucitem. „Takže tě nakonec dostali, vid’? Přesně tak, jak jsem tě varovala.“

Pokrčil jsem rameny. „Tehdy to vypadalo jako dobrá volba, zajímavější než ministerstvo zahraničí a rozhodně atraktivnější než státní správa.“

„A teď?“

„Teď už jsem samozřejmě v důchodu.“

„Rodinu máš?“

„Dvě děti, obě ve svazku manželském, navzdory odstrašujícímu příkladu svých rodičů. V sedmdesátých letech jsme se rozvedli a já se pak už znovu neoženil.“

Zmínka o rozvodu ji zjevně zaujala. Zahlédl jsem ve výrazu její tváře záblesk zadostiučinění? Soucit to tentokrát určitě nebyl. „Nemůžu říct, že by mě to překvapilo. Nikdy jsem tě nevnímala jako – jak je to slovo? – podpantoflistu. Jak jste to měli s dětmi?“

„Zůstaly s matkou.“

„Tak je to skoro vždycky.“

„Stephanie pořád tvrdila, že se jim po mně stýskalo. Osobně mám za to, že jim to bylo spíš jedno. S Edwardem si celkem rozumíme, ale Margaret skoro nevidám. Myslím, že mi ten rozvod klade za vinu.“ Ale o svém životě jsem mluvit nechtěl, zajímal mě ten její. Vždycky když jsme se s rodiči bavili o tom, co Marian dělala, uchýlovali se k obecným a nicneříkajícím sdělením. Snad měla na starosti nějaký program kulturní výměny se zeměmi sovětského bloku nebo něco takového. Znělo to celé podivně. Ale to, co se odehrálo za války, podivné nebylo – to bylo pozoruhodné. Seskočila padákem do jihozápadní Francie a působila tam jako kurýr pro jeden z okruhů hnutí odporu, jimiž byla Francie protkána. Okruh nesl kódové označení WORDSMITH. Jako kurýra ji pak s jakýmsi riskantním úkolem poslali do Paříže a krátce nato byla zatčena. Ten příběh byl velmi známý, objevoval se v novinových článcích a v knihách, kdykoli se připomínala historie francouzského odboje – například když se v kinech objevil film *Odette*. Mně ho ale vyprávěla matka, mou dětskou poválečnou mysl rozechvívala slova jako *gestapo* nebo *odboj*; a znal jsem ho také z vyprávění samotné Marian. Nikdy ale nemluvila o tom, co se stalo pak, o době, kterou strávila v zajetí v jednom z koncentračních táborů, a o tom, jak zázračně celou tu hrůzu přežila, jak se jí podařilo vrátit se z říše mrtvých zpátky mezi živé. Jak to udělala? Jak vůbec lze v takovém zápase zvítězit? Jak někdo dokáže obelstít

smrt, když kostky osudu jsou vrženy jednoznačně proti němu? Každopádně přežila a nikdy o tom nepromluvila. To aspoň tvrdila má matka. Marian byla jedinečná, zvláštní, odvážná i nebezpečná, byla dobrou přítelkyní a zároveň někým, ke komu přistupujete s opatrností, bylo fascinující ji znát, ale něco vám zároveň říkalo, že je protkaná křivolakými tepnami, v nichž koluje temnota. „Je nebezpečná,“ říkával můj otec v nestřežených chvílích. V tom měl pravdu. Skutečně byla nebezpečná. To mohu dosvědčit.

„Takže sis pro mě přišel,“ řekla.

Pokusil jsem se tuhle narážku přejít smíchem. „Vytáhli mě z důchodcovského poklidu prostě proto, že tě znám...”

„Tys o mně ale nikomu nic nevykládal, že ne?”

„Ani slovo. Jenže teď... teď se rozhodli, že chtějí tu věc uzavřít. Žádné trestní stíhání tu nehrozí, nic takového. Jenom chtějí zaplnit bílá místa. Všechno zcela diskrétně, rozumíš se.”

To ji rozesmálo. „Je mi jasné, že nestojíš o další skandál. Řekla bych, že služba, pro kterou pracuješ, si v době studené války nevedla zrovna brilantně, co?”

„Chyby a přehmaty jsou vždycky nejvíc propírané. A většina úspěchů zůstává utajena. Aspoň tak zní oficiální verze.”

Její pohled byl chladný a bystrý, neztratil nic ze své mladosti, jakkoli byl nyní zasazen do starého rámu.

„Měli jste tam dvojitého agenta, někde hodně vysoko, Same? Máš zjistit, jestli mě někdo zradil?”

„Celá věc je naprosto neoficiální, Marian.”

„Všechno je neoficiální. Vždycky to tak bylo. Neoficiální, takže se to vždycky dá popřít.”

„Tak nějak.” Kývl jsem směrem k prosklené krabičce s vyznamenáními. „Koukám, že sis vystavila své medaile.”

Vstala z křesla a popošla ke krabičce s vyznamenáními. Vzala ji do ruky a prohlížela si je, jako by si jich teprve teď všimla. „Francouzi se na rozdíl od Britů aspoň snažili,“ poznamenala. „Co se nás týče, Britové se zmožli všeho všudy na Řád britského impéria. A ten pak dali i Beatles.“

Tohle postesknutí jsem od ní už slyšel: nabídli jí civilní skupinu Řádu britského impéria a ona odmítla. Nic z toho, co jsem udělala, nebylo civilní, řekla jim tehdy. Takže úřady nakonec ustoupily a navrhly jí vojenskou skupinu vyznamenání. Pořád to ale byl jen Řád britského impéria nejnižší třídy, který se dává školníkům a charitativním pracovníkům... a zpěvákům pop music. „Takhle se zachovali ke všem z nás,“ řekla mi jednou. „S výjimkou drahých zesnulých.“

Kdo byli ti drazí zesnulí? Noor Inayat Khanová, samozřejmě, ta křehká, éterická dcera indického súfijského mystika. A také Violette Szaboová, mladá dělnice ze Stockwellu. Ale také jedna drahá přeživší, kterou ve filmu hrála Anna Neagleová: Odette Sansomová, z níž se stala Odette Churchilllová, později Odette Hallowesová. Ty všechny dostaly velkokříž, tedy nejvyšší třídu civilní skupiny vyznamenání za chrabrost, ale kdo může říct, že si ho nezasloužily? A pak také rozdělili pár medailí krále Jiřího. Ale pro ostatní měli jen Řád britského impéria civilní skupiny – je to pocta, nebo urážka?

„Už je to dávno pryč,“ odtušila. „Loňské sněhy. Rozlité mléko. Jaké další kliše by šlo použít?“

Zasmál jsem se. Bylo by jich ještě dost. Celý ten příběh je dlážděn mnoha klišé. Jedním z nich je „hrdin-ka“. Dalším pak „zrádce“.

Northolt 1945

Letiště bylo po dešti vlhké, betonové odstavné plochy se změnily v obří zrcadla, letadla se leskla jako velké stříbřité ryby, vítr připomínal poryvy vlhkého dechu. Lety měly zpoždění a slečna Vera Atkinsová už čekala přes hodinu. Chvilí seděla v autě a kouřila, ale kdykoli přestalo mrholit, vystoupila ven a postávala na betonovém chodníku, jako kdyby její přítomnost měla konečně přilákat očekávané letadlo. Desátník, který jí byl přidělen jako doprovod, nadhodil, že by mohla počkat v důstojnické jídelně, ale ona jeho návrh odmítla. Navzdory své uniformě a hodnosti by se tam necítila dobře. Její vojenská hodnost byla beztak spíše jakousi imitací, něco jako vlajka obchodní lodi. Podle té můžete tvrdit, že vaše loď pochází z Panamy, ale málokdo tomu uvěří.

„Nemůžou nám o tom letu říct aspoň něco?“ zeptala se.

„Víme určitě, že vzlétli, madam,“ ujistil ji, „a co jednou vyletí nahoru, musí zase dolů. Dříve či později.“

Atkinsovou takhle poznámka nepobavila.

„Říká se...,“ dodal.

„Co se říká?“

„Říká se, že se tam děly hrozné věci. Viděl jsem to ve filmovém týdeníku. Taky jste to viděla, madam? Tábo-ry. Bylo to příšerné.“

Neodpověděla. Neměla chuť nechat se zatahnout do rozhovoru, tím méně s tímhle desátníkem a zcela jistě

ne o tom, co se teď dělo v Německu. Místo toho bedlivě poslouchala a nakonec přece jen něco zaslechla – zvuk blížících se motorů. Zatímco čekali, pohybovalo se po letištní ploše mnoho letadel, některá pojížděla, jiná startovala, další se snášela nad střechami přilehlých domů k zemi a se skřípěním gumových pneumatik doprovázeným mohutnými stříkanci vody dosedala na ranvej. Zvuk leteckých motorů dorážel místy tak silně, že se nebyla schopna soustředit a přemýšlet. Ale tenhle zvuk byl jiný, nový, snad tím, že přicházel z velké dálky. „Jsou to oni?“

„Dost možná, madam. Třeba máme konečně štěstí.“

Zvuk se blížil zhruba z východního směru; a najednou se letadlo objevilo, když vylétlo z mraků. Dvoumotorový stroj, jehož přední část působila jaksi přísně a odhodlaně, téměř jako by se jeho trup snažil vymanit ze sevření šípovitých křídel.

„Jo,“ řekl desátník, „to je naše Dakota. Taky už bylo na čase.“ Pozorovali, jak letadlo postupně klesá a nalétává na přistání. Dosedlo na ranvej, jednou nebo dvakrát poskočilo a pak už dorolovalo ke konci přistávací dráhy, otočilo se a pojíždělo směrem k nim, předeek s pilotní kabinou vztyčený šikmo vzhůru, zatímco zadní ostruha se chvílemi nadzvedávala, aby měl pilot lepší výhled na plochu před letadlem. Příslušník pozemního personálu provedl předepsané pohyby ukazateli směru a pozemní navigace, které připomínaly velké barevné pálky na stolní tenis, a motory letadla konečně ztichly. Chvilí trvalo, než se dveře letadla otevřely a pasažéři začali sestupovat na asfaltový chodník.

„Je to žena, že?“ zeptal se desátník. „Myslím ten, na koho čekáte.“

„Ano, žena.“

Pasažéři pomalu kráčeli směrem k nim, směsice uniform pozemního vojska a letectva, všechno důstojníci,

jeden z nich se zlatým lemem na čepici. Uvědomila si, že je potřeba salutovat a překvapilo ji, že jí důstojníci na pozdrav vesměs odpovídali. Za pár minut byli všichni pryč. Před nimi stálo letadlo s otevřenými dveřmi, ale žádný další pasažér nevystoupil.

„Možná že ten let nestihla,“ zamyslel se desátník.
„Vyloučeno,“ odtušila slečna Atkinsová.

Seděla nehybně na svém místě, dokud z letadla nezmizely všechny uniformy, a doufala, že si jí nikdo z nich nevšimne. V průběhu letu po ní občas pokukovali a něco si šeptali tak potichu, že nedokázala zachytit ani útržky těch slov, a když se její pohled setkal s pohledem některého z pasažérů, dotýčný lehce pokývl hlavou, někdo se i krátce usmál; ale jakmile letadlo přistálo, šel si každý svou cestou, sestoupali po schůdcích ven a nikoho už nezajímala. Pouze stevard, seržant leteckého středního věku, který jí během letu věnoval laskavou pozornost, přišel ze zadní části letadla, naklonil se k ní jako lékař a zeptal se, zda je v pořádku. Protože je třeba opustit letadlo, madam. Čeká na ni někdo?

Doufala, že ano. Ujistili ji, že ji na letišti někdo vyzvedne.

Potřebuje pomoc s rozepnutím bezpečnostního pásu?

Nepotřebovala. To zvládne. Je to jako odjítit přezku pro rozevření padáku, že? Velmi dobře si pamatovala, jak to funguje, ačkoli je to už dávno, více než rok, co naposledy skákala padákem. Když opouštěla své místo v letadle, pokusila se o úsměv. V ruce nesla kufřík, který dostala od Červeného kříže. Měla v něm celý svůj majetek, tedy jedny šaty na převlečení a nějaké hygienické prostředky. Hygienické prostředky představovaly učiněný zázrak. Kartáček na zuby, tuba zubní pasty a kostka mýdla páchnoucího po karbolu, která spočívala téměř nedotčená v kovové krabičce. Ručník. A také

rtěnka. Poklady, které by bylo možné vyměnit za potraviny o hmotnosti deseti, možná dvacetinásobku váhy těch několika maličkostí.

Baretem zakryla to, co zbylo z jejích vlasů, a opatrně se vydala svažující se uličkou mezi sedadly směrem ke světelnému obdélníku otevřených dveří. U východu se na chvíli zastavila a vyhlížela ven jako nějaký drobný savec vykukující z nory, který zkoumá, jestli v okolí nezahledne predátora. Viděla ale jenom pás betonové cesty, černý automobil parkující pár set metrů od letadla a dvě postavy stojící o něco blíž. Kromě toho už bylo k vidění jen obvyklé letištní vybavení: hangáry, nízké budovy, jejichž účel neznala, věž kontroly letového provozu zakončená prosklenou kukaní připomínající akvárium, uvnitř které se sem a tam pohybovaly siluety dispečerů. Možná ji pozorovali.

Opatrně sestoupala po schůdcích na plochu letiště. Boty jí byly příliš velké a při chůzi je šourala po zemi. Žádné jiné dámské boty ve skladu Červeného kříže neměli. Její vlastní boty byly tak zničené, že jí je odebrali ještě v nemocnici a už je nikdy neviděla. Tak jako tak byly z kartonu, kdežto ty, co měla na sobě, byly kožené. Další poklad.

„Támhle je,“ zahlásil desátník. „Měla jste pravdu, madam.“

„Samozřejmě že jsem měla pravdu.“

Žena, která se k nim přibližovala po betonové cestě, působila menší, než byla její skutečná výška, jako kdyby ji vsadili do formy, která pro ni byla příliš malá. Nejspíš tu optickou iluzi způsobil mohutný vojenský plášť, který měla na sobě. Byla první, úplně první návratilec, ale slečna Atkinsová doufala, že nebude jediná. V prvních týdnech po skončení války bylo obtížné odhadovat, co se stalo s ostatními, kolik jich přežilo.

Jak se později ukázalo, z žen, které padly do zajetí, se vrátily už jen tři. Mužů se vrátilo více, ale to především proto, že jich za nepřátelskou linii v průběhu války poslali mnohem větší množství; a Atkinsová se cítila osobně odpovědná jen za ženy. Její děvčata. Vysláno jich bylo čtyřicet, dvacet šest z nich se bezpečně a bez úhony vrátilo, ať už tím či oním způsobem; čtrnáct žen bylo zajato a pohřešováno. Až doteď. Když se na to člověk dívá jako na matematickou úlohu, je snazší nedat průchod emocím; potlačovat city se naučila už dávno, neboť to, že je vytěsníte, vám umožní udržet si alespoň minimální duševní rovnováhu.

Ženy se pozdravily formálně, jako vzdálené známé, slečna Atkinsová rázně napřáhla ruku k pozdravu, jako by tím chtěla předejít jakémukoli důvěrnějšímu gestu. Nezúčastněný pozorovatel mohl získat dojem, že slečna Atkinsová vítá uchazeče o zaměstnání, nejspíš služebnou odněkud z venkova. Nebo by mohl usuzovat na to, že jde o setkání sociálního pracovníka s někým, kdo se právě vrátil z nápravného zařízení. Dokonce i těch pár slov, která si mezi sebou vyměnily, mělo formální nádech:

„Marian, ráda vás zase vidím.“

„Slečno Atkinsová. Říkala jsem si, kdo tu asi bude čekat a jestli ho vůbec poznám.“

„Let proběhl v pořádku?“

„Chvilku jsem spala. Naučila jsem se usínat i v těch nejnemožnějších podmínkách.“ Atkinsová si ji pozorně prohlížela. Kůže mladší ženy byla napjatá přes vystoupilé lící kosti, což jejímu vzezření dodávalo zvláštní zářivý lesk. Okolí očí měla tmavé, tváře propadlé. Slečně Atkinsové to připomnělo obrazy jednoho malíře, které viděla před válkou v Paříži, Nora jménem Munch.

„Mohu vám vzít zavazadlo, madam?“ zeptal se desátník.

Marian si kufr instinktivně přitiskla k tělu, snad v náhlé obavě, že kdyby ho dala z ruky, už se s ním neshledá. „Ne. Ne, ponesu ho sama.“

„Vaše oblečení...“ poznamenala slečna Atkinsová.

„Dostala jsem ho od Červeného kříže. Když mě našli, moc jsem toho na sobě neměla.“

„Ne, to dá rozum.“

„Boty úplně nesedí.“

„Ne, to skutečně ne. To ale brzy napravíme.“ A co všechno bude ještě třeba napravit, blesko slečně Atkinsové hlavou.

Desátník oběma ženám otevřel dveře auta. „Omlouvám se, madam, že se tak ptám. Ale vy jste byla v Německu?“

„No přirozeně, že byla v Německu,“ vyjela po něm slečna Atkinsová. „Letadlo přece přiletělo z Německa; slečna Sutrová tedy nejspíš musela pobývat v Německu.“

Přejel pohledem z jedné na druhou. Byl mladý, sotva po škole, a vyznačoval se bezstarostností typickou pro svůj věk, která mu v armádě může uškodit, ale v civilním životě bude spíše výhodou; pokud se pro civilní život rozhodne. „Byla jste v některém z těch táborů?“

Atkinsové se v reakci na jeho otázku objevila v obličeji nesouhlasná grimasa. Marian se na něj otočila, ve tváři měla výraz, který postrádal jakoukoli emoci. „Ano, byla.“

Kývl hlavou. „Vítejte zpátky, madam,“ řekl.

Vnitřek auta byl cítit po cigaretách a staré kůži. Marian tahle kombinace něco připomněla. Hlavou se jí honila spousta vzpomínek na jiná auta, ale ona se zoufale snažila přijít na tu jednu konkrétní, srostlou se světem, který jako by jí už nepatřil – vzpomínku zasahující do doby před válkou, kdy tu byla jistá mladá dívka jménem Marian Sutrová, které do nosu stoupala